

Proefondervindelijk onderwijs

Parkhursts antwoord op effectiviteit

René Berends

De kritiek op opbrengstgericht werken met haar focus op toetsresultaten en haar aandacht voor bewezen effectieve 'what works'-aanpakken zwelt aan. Het lijkt erop dat het onderwijsveld – en masse – tot het inzicht komt dat effectief onderwijs niet hetzelfde is als goed onderwijs. Volgens Parkhurst leidt goed onderwijs op tot 'fearless human beings'. De wereld heeft, volgens haar, zulke onverschrokken, ondernemende, zelfstandige en verantwoordelijke mensen nodig. De vraag hoe we daarbij effectief kunnen zijn, beantwoordt Parkhurst door te verwijzen naar het belang van ervaring. Voor Parkhurst is 'experience (...) the best and indeed the only real teacher'. Het is, volgens Parkhurst, het proefondervindelijke karakter dat ervoor zorgt dat daltononderwijs 'an efficiency measure' is.

Ervaring is voor Parkhurst de rode draad in het leren. Het is voor haar praktisch hetzelfde als leren. Echt leren is ervaren. Er is niets leerzamer dan ervaren. Het gaat haar om te leren werken door te werken, leren leven door te leven, leren leren door te leren.

Voor Parkhurst ligt in het bieden van ervaring de effectiviteit van haar Dalton Laboratory Plan besloten. Als we 'fearless human beings' willen vormen, moeten we ze daar proefondervindelijk ervaring mee op laten doen door van kinderen alvast 'fearless kids' te maken.

Leraren dienen voor voldoende ervaring te zorgen. En dat gebeurt niet door leerlingen passief te houden, door ze uit elkaar te houden, door ze op hun plaats te houden, door ze stil te houden, door ze lesjes uit het hoofd te laten leren en door ze lesjes te laten opzeggen, zoals Van der Ploeg (2010) stelt. Door het in uitvoering nemen van de principes

van Parkhursts Plan (freedom en interaction of group life) wordt onderwijs effectief. Dan worden leerlingen niet langer van het werk gehouden. Dat wil zeggen: niet langer de ervaring ontzegd. Dat is wat Parkhurst bedoeld met haar 'liberation of the pupil' en de 'socialization of the school'.

Kinderen willen leren voor het 'echie'

Het opdoen van echte ervaringen is ook precies wat kinderen, volgens Parkhurst, willen. In haar ogen willen kinderen leren, zich ontwikkelen en zelf doen. Ze willen samen actief zijn, uitproberen, experimenteren, eigenaar zijn en leren voor het 'echie': langs de weg van proefondervindelijk verkennen in levensechte situaties met zinvol werk.

Parkhurst volstaat hier wel, volgens Van der Ploeg (2010), met een simpele psychologische notie van ervaring: leren door proberen. En met een globale pedagogische notie van ervaring: mensen worden kundiger, verstandiger en wijzer van ervaring. Haar ideeën gaan dan weliswaar op bij de vrij algemene noties van leren leren, werken en samenleven, waarover zij het heeft. Parkhurst gaat niet in op het ervaringsleren als vorm van leren van specifieke leerinhouden. Maar bij de algemene noties van onderwijs, waartoe Parkhurst zich beperkt, is leren door ervaring hét antwoord van het daltononderwijs op de vraag naar effectiviteit. Zelf doen bewerkstelligt ervaring; écht zelf doen, dus op eigen manier, eigen moment, eigen initiatief en met toewijding. Vrijheid bewerkstelligt ervaring en ervaring bewerkstelligt leren. Daar ligt de werkzaamheid van vrijheid, zoals Van der Ploeg (2010) aantoont.

Voor de werkzaamheid van socialiteit geldt iets vergelijkbaars. Mogen leerlingen ongehinderd en ongedwongen met elkaar en met leraren omgaan en werken, dan komen ze veel in aanraking met anderen, wat ervoor zorgt dat er frequenter, intensiever, gevarieerder, gemotiveerder en doeltreffender gesproken, overlegd en gecommuniceerd wordt. Dus ervaren wordt. En bijgevolg meer geleerd wordt.

Proefondervindelijk onderwijs op Parkhursts eigen New York Dalton School. Beeld: Historisch Dalton Archief / University of Wisconsin Stevens Point.